

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Податкове навантаження на економіку: зарубіжний досвід та українська практика»

Виконавець:

Студентка факультету фінансів, банківської
справи та страхування

Горбенко Валерія Андріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Доктор економічних наук, професор
професор кафедри фінансів

(науковий ступінь, вчене звання)

Слатвінська Марина Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми «Податкове навантаження на економіку: зарубіжний досвід та українська практика» проявляється в сучасній проблемі надмірного податкового навантаження та визначенні оптимального рівня оподаткування. За недостатнього рівня податкового навантаження державний бюджет недоотримає кошти, а тому уряд держави не зможе ефективно та в повному обсязі виконувати свої функції. Визначення оптимального рівня податкового навантаження – досить складна проблема, яка лише загострюється в умовах реформування фінансової системи України.

Мета дослідження: є висвітлення теоретичних і методичних аспектів визначення податкового навантаження, аналізі його впливу на діяльність суб'єктів господарювання та на інвестиції в основний капітал, формування перспектив оптимізації податкового навантаження з урахуванням міжнародного досвіду та розробка рекомендацій щодо подальшого вдосконалення.

Завдання дослідження:

- дослідити теоретичні аспекти визначення податкового навантаження;
- висвітлити наукові концепції податкового навантаження;
- розкрити теоретико-історичні аспекти перекладання податків;
- оцінити вплив податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарювання;
- здійснити аналіз вплив податкового навантаження на інвестиції в основний капітал;
- обґрунтувати фіскальні межі податкової експансії для України;
- виявити проблемні аспекти податкового навантаження та побудувати модель впливу податкового навантаження на інвестиції в основний капітал;
- дослідити зарубіжний досвід формування податкового навантаження та можливості його імплементації до української практики ;
- розробити пропозиції щодо напрямів оптимізації податкового навантаження.

Об'єкт дослідження є процес формування податкового навантаження та його впливу на макропроцеси.

Предмет дослідження є теоретичні та практичні аспекти податкового навантаження.

Методи дослідження При написанні дипломної роботи були використані наступні методи дослідження: метод аналізу - в першому розділі для розгляду теоретичних основ та сутність податкового навантаження, причин виникнення, економіко-статистичний та графічний – у другому розділі для оцінки стану та динаміки податкового навантаження в Україні, систематизації та групування для узагальнення формул податкового навантаження, побудови графіків, таблиць та діаграм - для наочного оцінювання стану податкового навантаження; метод порівняння використовувався у аналізі зарубіжного досвіду; при визначенні проблемних питань та основних напрямів оптимізації використовувалися методи

логічного узагальнення, системно-функціонального методу; методи узагальнення, систематизації та класифікації використовувалися для третього розділу та висновків.

Інформаційна база дослідження Податковий кодекс України, статистичні дані Рахункової палати України, Державно-го казначейства України, законодавчі і нормативні акти України з питань податкового навантаження та офіційні матеріали Державного комітету статистики України, Євростату, OECD, праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали науково-практичних конференцій, наукова періодична література, матеріали періодичних видань, посібники, підручники, монографії, та інформація отримана з мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (101 найменування) та 3 додатків. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 19 таблиць, 13 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ»** досліджено теоретичні аспекти визначення податкового навантаження, висвітлені основні наукові концепції податкового навантаження, розкриті теоретико-історичні аспекти перекладання податків.

У другому розділі **«ФІСКАЛЬНО-РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ: УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА»** здійснений аналіз впливу податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарювання, аналіз впливу податкового навантаження на інвестиції в основний капітал; обґрунтовані фіскальні межі податкової експансії для України та виявлені проблемні аспекти податкового навантаження. Побудована модель впливу податкового навантаження на інвестиції в основний капітал.

У третьому розділі **«ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ»** досліджено зарубіжний досвід формування податкового навантаження та можливості його імплементації до української практики та розроблені пропозиції щодо напрямів оптимізації податкового навантаження.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. «Податкове навантаження», «податковий тягар» і «рівень оподаткування» є в деякому сенсі схожими, проте дещо в них є різне. Це те, що податкове навантаження потрібно розглядати як якісний показник і відображає вплив податків та їхніх елементів на суб'єктів господарювання та на економіку в цілому. Податковий тягар – це кількісний показник, який вказує на сукупність податків і податкових зборів, та впливають на суб'єктів господарювання, створюючи податкове навантаження. Рівень оподаткування є якісним показником, що характеризує податкову систему відповідно до податкових систем інших країн та територій.

2. Кожна країна є унікальною за національними, історичними, ментальними, культурними рисами, тому для кожного необхідно застосовувати лише

властиві їй особливості. Наукові теорії були розроблені в той період, якому вони відповідають. Лише окремі висновки науковців можна інтерпретувати до сучасного етапу розвитку.

3. Кожна наукова школа внесла певні надбання у розвиток науки про оподаткування, проте різні погляди так і не сприяли єдино правильній теорії оподаткування. Деякі постулати класиків ефективно використовують й досі. Кожна із запропонованих теорій відповідає умовам тієї доби, коли вона виникла. Проте не може бути в повній мірі адаптована до сьогодення. Визначити шляхи розвитку країни, розбудови податкової політики можна лише враховуючи її економічний та політичний розвиток, устрій та добробут.

4. Загальний рівень податкового навантаження на суб'єкти господарювання за аналізовані роки практично не змінився. Коливання валового внутрішнього продукту відбулося здебільшого через інфляційні процеси. Крім того, податкові надходження до Зведеного бюджету України також зазнали коливань і збільшилися у 2 рази внаслідок інфляції. Отже, податковий тягар є в допустимих межах, проте реальне податкове навантаження, яке враховує ще й віддачу податкової системи, тобто рівень задоволення потреб платників за рахунок податків, є значно більшим. Тож необхідно застосовувати лише законні методи, аби не піддавати діяльність підприємства ще більшим ризикам. Враховуючи часті зміни вітчизняного податкового законодавства, різні підходи щодо визначення як податкового тягара так і ефективності податкової оптимізації, існуючі способи та методи її реалізації необхідно переглядати та вдосконалювати, опираючись на зарубіжний досвід.

5. Отже, проаналізувавши Україну порівняно з розвинутими країнами, показник податкового навантаження є середнім, тоді як громіздкість системи обов'язкових платежів і складність адміністрування податків та зборів негативно впливає на підприємництво й інвестиційну активність і, як наслідок, призводить до зменшення сукупних податкових надходжень. Проте в останні роки кількість платежів та годин на сплату податків стала меншою, проте порівняно з іншими країнами є до чого прагнути. Податкове навантаження має бути оптимальним, що б давало можливість не лише розвивати економічні процеси, але й укладати вивільнені кошти в розширення виробництва та стимулювання інвестиційних процесів в Україні.

6. Виявлено невідповідність планування і виконання основних показників Державного бюджету України. Причиною цього є неефективні методи прогнозування основних макроекономічних показників, про що свідчить існування розбіжностей між плановими і фактичними показниками податкового навантаження.

7. При побудові економіко-математичної моделі залежності податкового навантаження до темпу росту інвестицій в основний капітал здійснили дослідження, вході якого виявлено сильний взаємозв'язок та існування прямої лінійної залежності між показниками. Проаналізувавши отримані прогнозні дані на 2020 та 2021 рр., можна зробити висновок, що у прогнозних даних спостерігається тенденція до збільшення надходжень з інвестицій в основний капітал, та незначне зменшення податкового навантаження.

8. На основі аналізу зарубіжного досвіду, для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної податкової системи можна запропонувати

впровадження таких податкових пільг: запровадження податкових стимулів, направлених на інвестиційно-інноваційну діяльність: інвестиційного та інноваційного податкових кредитів за прикладом більшості країн ЄС, інвестиційної податкової знижки за прикладом Словаччини, інвестиційної податкової премії за прикладом Австрії; застосування зниженої ставки податку для операцій, які відбуваються у рамках реалізації інвестиційних проєктів; здійснення податковими органами контролю за порушеннями у застосуванні податкових пільг, направлених на зниження податкового навантаження.

9. Основними напрямками оптимізації податкового навантаження можна визначити такі як: запровадження новітніх методів боротьби з ухилянням від оподаткування, які повинні забезпечити, з одного боку, зменшення втручання фіскальних органів у діяльність підприємств, з іншого – гарантувати належний рівень податкової дисципліни, детінізація економіки. Порівняно з розвинутими країнами, показник податкового навантаження в нашій державі є середнім, проте громіздкість системи обов'язкових платежів і складність адміністрування податків та зборів негативно впливає на підприємництво й інвестиційну активність та призводить до зменшення сукупних податкових надходжень. Податкове навантаження має бути оптимальним, що б давало можливість не лише розвивати економічні процеси, але й укладати вивільнені кошти в розширення виробництва та стимулювання інвестиційних процесів в Україні. Оптимізувати внесення змін до податкового законодавства, оскільки їхні часті зміни призводять до ускладнень у податковому плануванні на підприємствах та спричиняють помилки у сплаті податків та зборів, доцільним вбачається спростити інтерфейс електронного кабінету платника податків для швидкого самостійного заповнення, зменшення кількості помилок та часу заповнення, відповідно до зарубіжної практики.